

Färsk studie: I Nyland är mårddunden en större spridare av fästingburna borreliabakterier än vitsvanshjorten

[Johanna Lindholm Text Tiina Grönroos Intervju](#)

Fästingen är en blodsugare som biter sig fast på både människa och djur. Mårddunden är ett värdjur.

Bild: Julian Stratenschulte / EPA / All Over Press

Tvärtom mot vad man tidigare antagit, är det inte vitsvanshjorten som är den största spridaren av fästingburen borrelia. Det säger specialplaneraren Mikael Wikström från Finland viltcentral.

Mikael Wikström, specialplanerare vid Finlands viltcentral, har tillsammans med professor Petter Kjellander vid Sveriges Lantbruksuniversitet, gjort en studie om sambandet mellan fästingar och borreliabakteriens spridning. Borreliabakterien kan göra att man insjuknar i borrelios efter att blivit fästingbiten.

Mikael Wikström vid Finlands viltcentral har studerat via vilka värddjur fästingen sprider borreliabakterien.

Bild: Emma Reijonen / Yle

De har samlat ihop olika sorters forskning i ämnet och kommit fram till att vitsvanshjorten inte är den huvudsakliga spridaren av fästingburen borrelia.

Stort urval på olika värddjur

Fästingen förekommer i huvudsak på djur som sork, mårhund, älg, vitsvanshjort och rådjur. I studien delades dessa in i tre kategorier och representationen begränsades till ett antal djur.

– Fästingarna kan ju egentligen använda alla djur och fåglar som värddjur för sina blodportioner, men vi valde att plocka ut ett antal små, medelstora och stora värddjur för att se hur det här fungerar och då plockade vi ut de vanligaste för de olika kategorierna, förklarar Mikael Wikström.

Allehanda smågnagare som råttor (bilden), sorkar och möss kan bära på fästingar.

Bild: Mostphotos/Urs flueeler

Till små värddjur hör till exempel åkersorken och skogssorken.

I Finland är det mårhundén, skogsharen och fältharen som är de mest allmänna medelstora värddjuren i Finland.

Till de stora värddjuren hör vitsvanshjort, älg och rådjur.

– Det har sedan länge visat sig att storleken på djuren inte berättar så mycket om hur mycket fästingar de har.

Harens skyddsfärg skyddar den inte mot fästingar.

Bild: Sara Silvennoinen

En svensk studie visar till exempel att skogsharen kan ha mycket mer fästingar än en älg, säger Mikael Wikström.

Risken för att fästingen bär på borreliabakterien ökar ju äldre den är

Fästingen har tre olika aktiva stadier, det vill säga larv, nymf och vuxen fästing.

- Alla de här olika stadierna kan använda värddjur av olika storlek, berättar Mikael Wikström.

Också tamdjur som katten kan sprida fästingen. Fästingen hittar sitt värddjur genom att sitta i gräset och gripa fast i pälsen på ett djur som kommer förbi.

Bild: LILI-OK

Det är dock mer sällan som honorna suger blod ur sork, de ger sig hellre på större djur. Också hundar och katter fungerar som värddjur.

Ju äldre en fästing är, desto större är risken att den bär på borreliabakterien.

Därför är det ganska osannolikt att människan får borrelios om en larv suger sig fast, eftersom den knappast bär på borreliabakterien.

Men redan en nymf som redan suttit på ett värddjur, kan vara bärare av borrelia som den kan föra vidare. Samma gäller för än äldre hona som redan suttit på två värddjur.

Inte ens skogens konung går fri från fästingen.

Bild: Mostphotos

– Det som är intressant är, att även om de här fästingarna kan använda väldigt många olika värddjur, så är det ganska begränsat vilka djur borreliabakterien kan använda som sin värd, säger Mikael Wikström.

Borreliabakterien dör av hjortens blod

Enligt den sammanställning av forskning som Mikael Wikström har varit med och gjort är det endast de mindre och medelstora djuren som fungerar som bärare av borreliabakterien.

Det skulle alltså innebära att det inte är älg, hjort eller rådjur som är de stora boparna då borreliabakterien sprids.

Att det är så förklarar Mikael Wikström med att de stora klövdjurens blod innehåller ämnen som borreliabakterien inte klarar av.

Enligt Wikström har det gjorts ganska många undersökningar i laboratorier där man utsatt borreliabakteriens för blod av hjortdjur.

Bakterierna klarar helt enkelt inte av blodet utan dör.

Vitsvanshjorten har ämnen i sitt blod som enligt en färsk studie gör att borreliabakterien dör.

Bild: Petteri Bülow / Yle

Forskning har inte utgått från finska förhållanden

Att hjortdjur ofta utpekas som de värsta spridarna av fästingarna, kan enligt Wikström vara ett resultat av att det inte funnits forskning som utgår från finska förhållanden.

Det är bra att dagligen kroppsvisitera sig så att inga fästingar bitit sig fast. I värsta fall kan de bära på

borreliabakterien som leder till att man kan insjukna i borrelios.

Bild: Yle

Han säger ändå att det finns stora variationer i olika djurs roll att sprida dels fästingar, dels borreliabakterien. Därför är det viktigt att nyansera och bredda diskussionen.

– Det finns de som lyft upp vitsvanshjorten och sagt att om vi utrotade alla vitsvanshjortar så skulle vi bli av med det här problemet.

– Men då har man helt glömt bort att fästingarna och borreliabakterien klarar sig helt utmärkt utan vitsvanshjorten.

Enligt Wikströms och Kjellanders studie skulle fästingarna minska med 32 procent ifall hjortstammen decimerades.

Mårdhundens roll är betydande

Enligt Mikael Wikström finns det för tillfället cirka tre gånger så mycket mårdhund som vitsvanshjort i vår region.

Han är inte oäven med tanken att det, delvis utgående från studiens resultat men också av andra orsaker, kunde vara skäl att få ner mårdhundsstammen. Mårdhunden räknas numera som en [invasiv art](#) som kan ställa till en hel del skada i den biologiska balansen.

Mårdhunden kan likna en lurvig björn men den kan vara riktigt ettrig och ställer till med skada då den äter allt från fågelägg till andra djur.

Bild: Magnus Bengtsson

Här ser Mikael Wikström att rapporten kunde utgöra en grund för vidare studier och tillägger att ämnet ingalunda är uttömt, det finns mycket att forska vidare i.

Men samtidigt finns det också professorer som hävdar att vitsvanshjorten kan vara en spridare av borrelia via fästingarna?

– Det är sant och så kan det säkert också vara på annat håll, säger Mikael Wikström.

Han säger ändå att rapportens resultat visar att det i Nyland inte är vitsvanshjorten, utan främst andra djur som till exempel mårdhunden som sprider borreliabakterier.

Han påpekar också att rapporten är gjord utifrån vetenskapliga kriterier och har involverat flera sakkunniga som fått ge respons och kritik på olika aspekter av ämnet.

– Vi har fått enbart positiv respons på studien.

Artikeln grundar sig på Tiina Grönroos intervju med Mikael Wikström i radion 2.8.2022.

**Studie visar att mårdhund sprider
borreliabärande fästingar**